

Mājas viesis

Nr. 58 (1899)

Latvijas Avīze

Piektdien, 2004. gada 27. februārī

Grāmata

Neredzamas, bet stipras stīgas

jums "Seksualitātes teorijas trīs esesjas".

2001. gada rudenī Latvijas Akadēmiskajā bibliotēkā atklāja Austrijas bibliotēku, kuras fondos nu jau ir vairāk nekā 4000 grāmatu,

videofilmu, literāro ierakstu un periodisko izdevumu vācu valodā. Līdzās mūsdienu austriešu literatūrai tajā ir arī grāmatas par Austrijas vēsturi, kultūru, zinātni, politiku un tautsaimniecību. 2002. gada pavasarī, īsi pirms Austrijas Republikas prezidenta Dr. Tomasa Klestila vizītes mūsu valstī, Latvijas Akadēmiskā bibliotēka sarīkoja Austrijas un Latvijas kultūrvēsturisko saikņu izpēti veltītu izstādi "No pagātnes uz nākotni".

Akadēmiskās bibliotēkas direktore **Venta Kocere**: — Austrijas Nacionālās bibliotēkas telpās bija iespējams iepazīties ar daļu no šīs ekspozīcijas, kas papildināta ar literatūru par Latviju un latviešu tautas likteņiem laikmetu griežos un aptvēra laika posmu no 16. gadsimta līdz mūsdienām. Kopumā bija izstādīti apmēram 500 objekti, to skaitā Latvijas Akadēmiskajā bibliotēkā glabātie Austrijas erchercoga **Leopolda Vilhelma** (1641), ķeizarienes **Marijas Terēzijas** (1745) un ķeizara **Jozefa II** (1761) rokraksti un autogrāfi. Šodien ne katram vairs zināmi apstākļi, kāpēc Rīgā uzcelta Sāpju Dievmātes baznīca — Austrijas imperators **Jozefs II**, 1780. gadā braucot no Vīnes uz St. Pēterburgu un apstājoties Rīgā, ierosināja mazas, neizkaltas kapeļas pārbūvi par īstu baznīcu. Izstādē varēja tapt, pateicoties mūsu projekta sadarbības partneriem un atbalstītājiem — Austrijas Nacionālajai bibliotēkai, Austrijas Izglītības un zinātnes ministrijai, Austrijas Arlietu ministrijai un Latvijas Republikas Arlietu ministrijai.

Atklājot izstādi, Latvijas Republikas Izglītības un zinātnes ministrs **Kārlis Šadurskis** teica: — Izglītība un kultūra ir kā neredzamas zīgas stīgas, kuras vieno un saista tautas un vairāku gadsimtu garumā vilnājušās un vadījušās daudzus gaišus prātus no Baltijas jūras krastiem uz kalnu zemi Austriju. Austrijai un austriešiem daudz skaistu vārdu veļtūjis rakstnieki **Reinis** un **Mattis Kaudztes**, **Jānis Jaunsudrabiņš**, **Jānis Akuraters**, **Zenta Mauraņa**, **Kārlis Skalbe** un citi. **Kārlis Skalbe** 1920. gadā rakstīja: "Vecā Eiropa neuztīcīgu pasātkas uz mums, kad mēs ienākam viņā ar tādu troksni. Viss viņā jau laimīgi iezīmēts un iekārtots. Mums vēl jāatrod savu tiesību robežas. Nebaidies, vecā Eiropa! Mēs esam mācījušies jūsu taviem filozofiem un dziniekam, mēs vēl viņiem ticam ar jaunības ideālistiku un nedomājām, ka viņi par velti būtu pacēlušī savu lāpu, aizstāvēdami brīvību un cilvēku tiesības. Mēs negribam neko citu mūsu zemē kā demokratisku Eiropu." **Domāju, ka šie dvāri tikpat labi varētu būt rakstīti arī šodien.**

Eva Matkūza, foto no LR Izglītības un zinātnes ministrijas arhīva

Latvijas Akadēmiskajai bibliotēkai 5. martā apritēs 480. gads. Viens no tās darbības virzieniem ir arī mūsu valsts kultūras pārstāvēšana citās zemēs. Latvijas proklamēšanas 85. gadadienas svētkus Vīnē Austrijas Nacionālās bibliotēkas Baroka bibliotēkas zālē (Prunksaal) īpaši krāšņus padarīja Akadēmiskās bibliotēkas veidotā izstāde "No pagātnes uz nākotni. Austrijas un Latvijas kultūrvēsturiskās saiknes". Tajā bibliotēka rādīja Latvijai nepārvērtējami svarīgo grāmatniecības daļu.

Izstādē Vīnē ilga desmit dienas. Tā sniedza ieskatu latviešu tautas tradīcijās, vēsturē, mākslā, rakstniecībā Eiropas vēstures kontekstā. Bija izstādītas senas vēstures hronikas, pirmie Rīgā radītie drukas darbi — 1588. gadā Mollina tipogrāfijā iespiestā livonieša Anzelma Bocija apsveikuma dziesma Polijas karalim Sigismundam III *Carmen gratulatorium*. Loti ievērojams šā laikmeta pārstāvis ir rīdzinieks Bazīlija Pliņijs ar savu darbu "Rīgas slavainajums", kas izdots Leipcīgā 1595. gadā. Izstādē nevilnotu ziņkāri baudīja pirmais Rīgā iznākūšais laikraksts "Rigische Novellen" (1680), Rīgas novadpētnieka **Johanna Kristofa Broocs** (1742—1823) *Monumente* sējumi, pirmās "Latviešu Avīzes" (1822), žurnāls "Austrums" (1885), arī "Latvju dainu" izdevumi. Amizanti bija ielūkoties pirmajās ziņās par Austriju latviešu valodā, kas 19. gadsimta vidū parādījās laikrakstos, vēstures un ģeogrāfijas mācību grāmatās. 1890. gadā Vīnē latviešu valodā tika izdota Dāvīda dziesmu grāmata.

Austrijas preste vispirms iepazīstināja ar mūsu vēsturi, uzsverot, ka "Mīļi un izjusti — sasaucošies ar Marijas dziesmu "Brīnum krāšņā" (K.M. Vēbera mūzika) — skan Latvijas nacionālā himna", ka pamazām Latviju iepazīst tās nākamie Eiropas Savienības partneri, ka Latvijas karogs ir tāds pats kā Austrijas, tikai "sarkanās svītras ir tumšākas un plātākas."

No kreisās: izglītības un zinātnes ministrs **Kārlis Šadurskis**, **Evita Kuzma**, LR ārkārtēja un pilnvarotā vēstniece Austrijā **Elita Kuzma** un Akadēmiskās bibliotēkas direktore **Venta Kocere**.

Rakstos atgādānās, ka padomju varas gados uz Sibīriju tika izsūtīti 90 tūkstoši latvieši.

Ar lepnumu izcelts, ka "visvieglāk robežas pārvarēja mūzika un arhitektūra". Gan Rīga, gan Vīne ir slavenas kā Eiropas jūgendstila metropoles. 1937. gadā Vīnē notika plaša latviešu mākslas izstāde, kuras atklāšanā piedalījās Austrijas valsts federālais prezidents **V. Miklass**. 1927. gadā Vīnē tika nodibināta "Latvijas studentu biedrība Austrijā". Divdesmitajos un trīsdesmitajos gados latvieši labprāt izvēlējās Austriju kā studiju zemi. 1927./1928. gada ziemā Austrijā mācījās 65 studenti no Latvijas, arī pašlaik Vīnes, Grācas un Zalcburgas augstskolu studenti

vidū ir mūsu jaunieši. Šeit teoloģisko izglītību ieguvis garīdznieks **Aloīzs Broks** un vēlākais bīskaps **Pēteris Strods**.

Vīnes korespondents **Ervins Melharts** informācijai uzlīcis virsrakstu "Jaukie latvieši" un izcēlis austriešu literatūras tulkojumus latviski, īpaši 19. un 20. gadsimta mīļos autorus — **Rozegera**, **Grillparcera** ("Sapfo"), **Lēnava**, **Altenberga**, **Hamerlinga** ("Amors un psihe"), **Rilkes**, **Šniclera**, **Hofmanstāla**, **Stefana Cveiga**, **Kafkas**, **Mūzila**, **Jozefa Rota**, **Kubelkas**, **Zimzela**, **Peruca** darbus.

Hanss Haiders rakstā "Varonis Lāčplēsis un sikspārnis" min, ka "1524. gadā Rīgas bibliotēkās dibināšanā palīdzēja **Luters**, kura ar no-

saukumu "Bibliothekae Rigaensis" līdz 1891. gadam atradās Rīgas Doma baznīcas krustejā. **Keizars Jozefs atbalstīja kādas baznīcas celtniecību**. Latvieši vēl bija piltiesīgi Rīgā pirmo reizi tika iestudēta izrāde "Cīģāņu barons", 1912. gadā — izrāde "Sikspārnis". Rīgā vairākus mēnešus ar savu ansambli viesojās **Makss Reinhardts**. 1934. gadā Rīgā viesojās Vīnes zems koris, 1935. gadā Rīgā tika izdots pirmais **Zigismunda Freida** darbu tulko-